

Розділ 1. Теоретико-методологічні аспекти освіти в контексті розвитку суспільства

УДК 37.01:371.2

Олена Будник

Державний вищий навчальний заклад «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ)

Теоретичні засади етнічної соціалізації майбутніх учителів в умовах вищого навчального закладу

У статті визначено сутність етнічної соціалізації особистості в педагогічному контексті та висвітлено теоретичні основи її ефективної реалізації в процесі фахової підготовки майбутніх учителів у вищій школі України. Подано моделі взаємодії між представниками різних культур, охарактеризовано феномен соціалізації в контексті категорій культури. Виховання майбутніх фахівців в умовах ВНЗ розглянуто в контексті соціалізації як процесу становлення людини – представника певного етносу – через інтеріоризацію соціокультурних цінностей народу.

Обґрунтовано, що в процесі етнічної соціалізації в педагогічному вищому навчальному закладі важливими завданнями є максимальне врахування природних здібностей студентів, їхніх етнопсихологічних та індивідуальних особливостей, пізнавальних інтересів; спрямування на вивчення передусім власного історичного досвіду задля розвитку високої громадянської культури, орієнтацію на принципи демократії в організації освітньої діяльності на національному ґрунті; поєднання родинних і регіональних національних традицій, звичаїв та обрядів задля наповнення життєвого простору елементами духовності; формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності в полікультурному середовищі, умінь розв'язувати й запобігати міжетнічним конфліктам тощо.

Ключові слова: етнічна соціалізація, міжетнічна соціалізація, вища освіта, майбутні педагоги, національний виховний ідеал, професійно-педагогічна підготовка, сімейне виховання, педагогічні традиції родини, етновиховний простір, етнокультурна ідентифікація.

Постановка наукової проблеми та її значення. На тлі європейської глобалізації у XXI ст. загострюється проблема збереження національної самобутності кожного народу. Це стосується насамперед найбільш освіченої частини української молоді, котра сьогодні активно здобуває вищу освіту за кордоном, проходить стажування, а також спілкується з іноземними студентами у вітчизняних ВНЗ. За таких обставин студентство постає перед проблемою адаптації до іносередовища, зокрема в умовах навчального закладу. У системі суспільних контактів особистість виступає, передусім, як представник того чи іншого етносу, істотного значення набуває процес етнічної соціалізації майбутніх фахівців.

Сучасна вища школа сьогодні покликана не лише забезпечити особистісно-професійний розвиток студента, а й «формувати свідомого громадянина – патріота Української держави, активного провідника національної ідеї, представника української національної еліти через набуття... національної свідомості, активної громадянської позиції, високих моральних якостей та духовних запитів» [8]. В умовах інтегрування вищої освіти в європейський освітній простір метою професійної підготовки вчителя виступає «створення такої системи педагогічної освіти, яка на основі національних надбань світового значення та усталених європейських традицій забезпечує формування педагогічних працівників, здатних здійснювати професійну діяльність на демократичних та гуманістичних засадах...» [7]. Отож, державними пріоритетами у вихованні студентської молоді визначено національно-культурні цінності з урахуванням прогресивних європейських ідеалів і норм загальнолюдської моралі, забезпечення готовності до взаємодії в соціокультурному просторі на основі збереження національної ідентичності.

Актуальність проблеми етнічної соціалізації особистості студента в процесі професійно-педагогічної освіти в Україні супроводжується низкою суперечностей між потребою суспільства в збереженні національної самобутності народів, які проживають на території України, і недостатньою увагою соціально-культурних інститутів до процесів етнічної соціалізації зростаючого покоління; неузгодженістю методології вищої освіти з наявними практиками виховання в структурі соціалізації; поширенням у молодіжному соціумі радикальних рухів і течій, що негативно впливають на процес етнічної соціалізації, зокрема в умовах вищого навчального закладу, та неефективною системою

виховання в руслі протистояння суспільним негативізмам, відсутністю відповідного соціально-педагогічного супроводу в контексті професійно-педагогічної підготовки; потребою формування в майбутніх педагогів механізмів передачі соціального досвіду й етнопедагогічних традицій в умовах інтегрування до світового освітнього простору, суспільними виховними ідеалами й суб'єктивним його образом, тобто індивідуальними уявленнями молоді про особистісні цінності людини.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Методологічні основи проблем соціалізації та соціальної адаптації особистості розглянуто у філософському, соціологічному, психологічному, культурологічному аспектах у наукових працях європейських та американських дослідників (П. Бергера, М. Вебера, Е. Дюркгейма, Ч. Кулі, Р. Мертона, Т. Парсонса, П. Сорокіна, У. Томаса й ін.).

Питання педагогіки соціалізації особистості як соціокультурного феномену вивчали О. Газман, М. Лукашевич, А. Мудрик, Г. Лактіонова, І. Рогальська, С. Савченко. Науково-педагогічний підхід до соціалізації молоді розкрито в роботах Р. Вайноли, І. Звереві, А. Капської, І. Кона, Н. Лавриченко, П. Плотнікова, С. Хлебик, С. Харченка та ін.; педагогічний супровід громадянського виховання в контексті соціалізації молоді – Р. Арцишевський, М. Боришевський, П. Ігнатенко, О. Киричук, О. Сухомлинська, І. Тараненко, Н. Чернуха, К. Чорна; різновиди соціалізації у філософському, психологічному, педагогічному аспектах, зокрема політичну, досліджують Ю. Загородній, Л. Зуєва, І. Конода, Є. Шестопад, А. Чередниченко, Н. Юрій; економічну – О. Козлова, В. Москаленко, О. Остапівський, О. Щедрина; статево-рольову – І. Кон, Л. Столярчук, Т. Шклярова; гендерну – П. Горностаї, Л. Попова, Н. Шабаєва; духовну – А. Матвєєва; ейкуменну – А. Мудрик, М. Лукашевич; етнічну (етнічно-культурну) – О. Бєлінська, В. Гурова, А. Забловський, М. Живогляд, В. Павловський, Т. Стефаненко, Ю. Філіппов й ін.

Теоретичні аспекти вдосконалення змісту професійно-педагогічної освіти з урахуванням етнографічного компонента частково висвітлено в наукових працях І. Бєха, Г. Васяновича, І. Зязюна, М. Євтуха, В. Кириченко, Л. Коваль, В. Кременя, Н. Ничкало, С. Сисєвої, Г. Філіпчука; етнокультурний аспект розвитку вітчизняної освіти й педагогічної думки відображено в дослідженнях А. Бондаря, Л. Березівської, І. Зайченка, В. Кеміня, В. Майбороди, С. Нікітчиної, Н. Побірченко, М. Стельмаховича, О. Сухомлинської, М. Ярмаченка та ін. Однак зміст, форми й методи етнічної соціалізації студентської молоді в умовах ВНЗ, професійну підготовку майбутніх учителів до її здійснення в умовах різних типів навчальних закладів у педагогічній науці висвітлено недостатньо.

Мета статті – обґрунтувати сутність етнічної соціалізації майбутніх педагогів у процесі фахової підготовки у вищому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сутність та зміст етнічної соціалізації особистості розглядаємо в контексті міждисциплінарного аналізу.

Філософське осмислення проблем соціалізації в етнічному контексті здійснено в усіх галузях цієї науки: філософській антропології, соціальній філософії, філософії культури, історії, етиці, естетиці, філософії освіти й виховання. Філософські підходи до осмислення проблем соціалізації, у т. ч. етнічної, здебільшого розглянуто в системі категорій культури.

У контексті філософії культури соціалізацію вивчають як одне з явищ і функцій культури, питання про цінності, норми та значення культури як засоби соціалізації, роль виховання, спілкування, самосвідомості та повсякденної культури в його здійсненні; статусне значення культурних норм у різних соціальних середовищах; гендерну, молодіжну, професійну, девіантну соціалізацію тощо [5, с. 197].

У культурологічних дослідженнях увагу акцентовано на значенні соціальної структури суспільства в процесі етнічної соціалізації особистості. Свідчення цього – виокремлення поняття «соціальний статус». Так, Б. Єрасов зазначає, що від народження кожний індивід отримує аскриптивний соціальний статус, виходячи зі статусу родини, батьків [5]. Не випадково в кожного народу зразу з появою дитини у світ виконують відповідні обряди, пов'язані з її входженням у певне етносередовище. Отже, через статус народження індивід отримує довічну приналежність до свого етносу, а також є носієм біологічних особливостей – кольору шкіри, фізичних чи психологічних характеристик.

У процесі етнічної соціалізації молода людина не лише опановує норми, стереотипи, цінності середовища, у якому адаптується, а й взаємодіє з носіями інокультур.

І. Марков відзначає моделі, за якими, на думку вченого, відбувається взаємодія між представниками різних культур:

1) *діалог культур*, у процесі якого проходить обмін цінностями різних народів (етносів), усвідомлення спільних і відмінних характеристик (ця модель актуальна для суб'єктів – носіїв різних світоглядів, традицій, ідеологій при взаємному визнанні паритету в спілкуванні, взаємної поваги до культурних цінностей інших народів, автентичності);

2) *аккультурація*, яка характеризує специфіку взаємодії представників інокультур при усвідомленні однією з них їхньої нерівності або неавтентичності (взаємодія відбувається в односторонньому порядку, оскільки одна з культур носить домінуючий характер, простежуються явища експансії культурних цінностей чи добровільного запозичення елементів інокультур;

3) *негативна конвергенція*, у процесі якої внаслідок взаємодії між представниками різних культур утрачаються національні пріоритети, водночас активно засвоюються елементи інокультури [10].

Аналізуючи феномен соціалізації в контексті категорій культури, Н. Лавриченко акцентує увагу на актуальності процесу «окультурювання особистості як цілеспрямованого формування особистісної культури» в педагогічному аспекті [9, с. 46].

Етнічна соціалізація (етнізація) – це процес становлення людини як представника певного етносу через інтеріоризацію тих культурних та соціальних цінностей і відносин, які складають основу суспільного буття етносу; це опанування людиною цінностей, настанов, зразків поведінки, що притаманні цьому етносу, відтворення нею соціальних зв'язків і досвіду етносу, перетворення цього досвіду на особисте надбання [3, с. 19]. Уважаємо, що етнічна соціалізація зростаючої особистості передбачає опанування нею історії, мови, традицій рідного народу, усвідомлення своєї національної приналежності, адаптацію в етносередовищі.

З. Гасанов цілком правомірно визначає поняття «*міжетнічна соціалізація*» як процес входження представника певного етносу в систему відносин з іншими етносами рідної країни чи світу; засвоєння особистістю, групою, етносом системи знань, способів, видів діяльності в процесі взаємообміну етнічними матеріально-духовними цінностями [3, с. 19]. На думку вченого, міжетнічна соціалізація слугує засобом виховання в особистості культури міжетнічних стосунків, засвоєння соціальних норм поведінки та досвіду взаємодії представників різних етносів.

Із-поміж різних видів соціалізації (ейкуменна, соціально-побутова, мезосоціалізація, політизація й ін.) В. Павловський відзначає *етнокультурну соціалізацію молоді* [11], що передбачає «засвоєння здатності до збереження національної культури, відтворення традицій, підтримку міжнаціонального спілкування і збагачення культур». Зміст етнокультурної соціалізації молоді, на думку вченого, полягає насамперед у вивченні рідної мови, а отже, основ національної культури та її використання на практиці.

Питання етнічної соціалізації студентів розглядаємо в процесі професійної підготовки не випадково. На переконання Т. Парсонса, соціалізація властива для всіх соціальних груп, але за межами сім'ї вона найвиразніше сконцентрована в колективах, які займаються формальною освітою [1, с. 370]. На основі цих досліджень у США розроблено спеціальну «Програму пристосування молоді до життя» [16].

Б. Гершунський зазначає, що «результативність освіти повинна стати об'єктом підвищеної уваги не лише культурологів за фахом, але й педагогів, які за допомогою дедуктивного поширення відповідних змістових компонентів культури зможуть запропонувати ґрунтовні моделі професійної компетентності та загальної грамотності й освіченості» [4, с. 65].

Етнічна соціалізація майбутніх педагогів (за В. Павловським) уключає такі основні види діяльності: міжнаціональну в межах держави; національну або інтернаціональну; громадсько-організаційну, сімейну, індивідуальну. Відповідно, здійснюється розробка програми етнічної соціалізації в процесі фахової підготовки майбутнього фахівця, що має за мету зміщення акцентів різнобічних соціальних впливів у бік контрольованого соціально-педагогічного процесу в умовах вищого педагогічного навчального закладу, підтримку міжнаціонального та інтернаціонального спілкування молоді [11].

Один із ключових концептів культури – уявлення про ідеал, у руслі педагогічної науки – це виховний ідеал, тобто уявлення народу про мету, завдання й зміст формування особистісних цінностей і пріоритетів молоді людини. І. Кон зазначає, що від нормативного канону дорослої людини безпосередньо залежать результати виховного впливу на зростаючу особистість, а культурологічний складник слугує необхідною передумовою розуміння специфічного для конкретного народу стилю соціалізації [6, с. 110].

Укладаючи в зміст поняття «виховний ідеал» найвищі духовні якості, Г. Ващенко небезпідставно застерігає від надмірного захоплення другорядними українськими традиціями та звичаями. Він зауважує: «Традиційний ідеал людини – це не вишивана сорочка, яку можна скинути і все ж таки залишитись українцем. Ідеал людини – це те найкраще, що створив народ в розумінні властивостей людської особовості та її призначення» [2, с. 103]. Український етнос сформувався на ґрунті кількох груп, які ідентифікувалися воедино, утворивши націю. Тому темперамент, традиції, одяг, обряди (ті атрибути нації, які Г. Ващенко називає другорядними) гуцула, лемка, бойка, подоляна, поліщука та

інших груп характеризуються змістовою багатобарвністю й відрізняються певними відтінками, однак незмінною для них усіх залишається внутрішня сутність – мета, виховний ідеал, світогляд, етика.

Отже, виховання майбутніх фахівців в умовах ВНЗ розглядаємо в контексті соціалізації як процесу становлення людини – представника певного етносу через інтеріоризацію тих культурних цінностей, на яких ґрунтується суспільне буття народу. Пріоритетом виховання, на думку українського філософа та педагога І. Франка, є подолання духовного відчуження молоді від національно-культурних традицій. «Все, що йде поза рами нації, се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами раді би прикрити свої змагання до панування одної нації над другою, або хоробливий сентименталізм фантастів, що раді би широкими “вселюдськими” фразами покрити *своє духовне відчуження від рідної нації*» [13, с. 284]. Отже, виховання молодого покоління Іван Франко трактує через патріотизм, свободу та ширю любов до батьківщини. Тому звертається до молодого покоління зі словами: «Здобуйте знання, теоретичне і практичне, гартуйте свою волю, виробляйте себе на серйозних, свідомих і остаточних мужів, повних любові до свого народу і здібних виявляти ту любов не потоками шумних фраз, а невтомною, тихою працею. Таких мужів потребує кожда нація і кожда історична доба, а вдвоє сильніше буде їх потребувати велика історична доба, коли всій нашій Україні перший раз у її історичнім житті всміхнеться хоч трохи повна горожанська і політична свобода» [13, с. 409].

Інтелектуальна творчість нації зазнає розвитку лише за умов забезпечення освітою безперервної передачі кращого досвіду минулого народу від покоління до покоління. І тільки таким чином національна освіта, убираючи в себе культурні європейські та світові цінності, зможе робити власний етнокультурний внесок у досягнення цивілізації [15, с. 235].

Великий Каменяр прагнув співпраці з представниками інших народів і культур, зокрема до «тісніших, частіших, ближчих зносин з закордоновими українцями» задля формування «свобіднішого світогляду» в молодого покоління [13, с. 406]. А вже в сучасних умовах поліетнічності, зокрема у вищому навчальному закладі, важливо забезпечити належний рівень культури спілкування між студентами, розвивати інтерес до представників інокультур, їхньої історії, толерантно ставитися до особливостей їхнього менталітету, сприяти задоволенню творчих потреб тощо.

Ефективність етнічної соціалізації студентської молоді в процесі професійної освіти детермінована наявним соціально-виховним середовищем вищого навчального закладу, педагогічними принципами моделювання якого визначаємо природовідповідність (концентр «Я – природа»), культуровідповідність (концентр «Я – культура»), гуманізації (концентр «Я – людина»), народності (концентр «Я – українець»), поліетнічності (концентр «Я – представник етнографічної групи» (подолянин, гуцул, бойко, поліщук і т. ін.), полікультурності (концентр «Я – громадянин»), толерантності (концентр «Я – представник світової спільноти») та ін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В умовах інтегрування до європейського освітнього простору актуальною вважаємо проблему етнічної соціалізації студентської молоді, зокрема майбутніх педагогів, у процесі професійної підготовки.

Сутність етнічної соціалізації особистості розглядаємо в контексті міждисциплінарного аналізу, однак у педагогічному контексті це – процес становлення майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі як представника певного етносу через інтеріоризацію відповідних соціокультурних пріоритетів, зразків поведінки, соціального досвіду етносу й перетворення його на особисте надбання. У процесі етнічної соціалізації в педагогічному ВНЗ першочерговим визначаємо максимальне врахування природних здібностей особистості студента, його етнопсихологічних та індивідуальних особливостей, пізнавальних інтересів; спрямування на вивчення передусім власного історичного досвіду задля розвитку високої громадянської культури; орієнтацію на принципи демократії в організації освітньої діяльності на національному ґрунті; поєднання родинних і регіональних національних традицій, звичаїв й обрядів задля наповнення життєвого простору елементами духовності; формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності в полікультурному середовищі, умінь розв’язувати та запобігати міжетнічним конфліктам тощо.

Перспективними напрямками подальшого дослідження цієї тематики мають стати взаємозв’язок національного й загальнолюдського в соціально-педагогічному вимірі, співвідношення етнокультурних цінностей і засобів у педагогічній діяльності; розроблення критеріїв засвоєння майбутніми вчителями сутності та змісту спеціальних курсів етнокультурного спрямування; питання якісного управління процесом етнічної (міжетнічної) соціалізації студентської молоді.

Джерела та література

1. Американская социология. – М. : Прогресс, 1972. – 392 с.
2. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. – Полтава : Полтавський вісник, 1994 – 191 с.

3. Гасанов З. Т. Педагогіка міжнаціонального спілкування : навч. посіб. / З. Т. Гасанов. – К. : ІЗМН, 1999. – 390 с.
4. Гершунський Б. С. Філософія образования / Б. С. Гершунський. – М. : Флінта, 1998. – 428 с.
5. Ерасов Б. С. Социальная культурология / Б. С. Ерасов. – М. : Аспект Пресс, 1996. – 590 с.
6. Кон И. С. Ребенок и общество / И. С. Кон. – М. : Наука, 1988. – 270 с.
7. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в Європейський освітній простір / Затверджено наказом МОН № 998 від 31.12.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/3145/.
8. Концепція національного виховання студентської молоді // Освіта і управління. – 2009. – Т. 12, № 2. – С. 80–82.
9. Лавриченко Н. М. Педагогіка соціалізації: європейські абрисы / Н. М. Лавриченко. – К. : ВіРА ІНСАЙТ, 2000. – 444 с.
10. Марков И. П. Отечественная культура как предмет культурологии / И. П. Марков. – СПб. : Питер, 1996. – 218 с.
11. Павловський В. В. Основи ювентології : наук. моногр. / Валерій Володимирович Павловський – К. : Дакор, КНТ, 2007. – 238 с.
12. Філософія / за ред. Г. А. Заїченка, В. М. Сагатовського, І. І. Кального, В. І. Даниленка. – К. : Вища шк., 1995. – 455 с.
13. Франко І. Одвертий лист до гал[ицької] української молоді / Іван Франко // Зібрання творів : у 50 т. – Т. 45 : Філософські праці. – К. : Наук. думка, 1986. – С. 401–409.
14. Франко І. Поза межами можливого / Іван Франко // Зібрання творів : у 50 т. – Т. 45 : Філософські праці. – К. : Наук. думка, 1986. – С. 276–284.
15. Budnyk O. Ethnic socialization of personality: space of family educational traditions of the XXI-th century / O. Budnyk // Wychowanie u początku XXI wieku : praca zbiorowa / pod red. : Ks. prof. dr hab. Jana Zimnego, Dra Romana Króla. – Stalowa Wola ; Kijów, Ružomberok, 2012. – S. 235–245.
16. Parsons T. Social Systems and the Evolution of Action Theory / T. Parsons. – N.Y. : Free Press, 1977.

Referens

1. Amerykanskaja socyologija. – М. : Progress, 1972. – 392 s.
2. Vashhenko G. Vyhovnyj ideal / G. Vashhenko. – Poltava : Poltav's'kyj visnyk, 1994 – 191 s.
3. Gasanov Z. T. Pedagogika mizhnacional'nogo spilkuvannja : navchal'nyj posibnyk / Z. T. Gasanov. – К. : IZMN, 1999. – 390 s.
4. Gershuns'kyj B. S. Fylosofija obrazovanyja / B. S. Gershuns'kyj. – М. : Flynta, 1998. – 428 s.
5. Erasov B. S. Socyal'naja kul'turologija / B. S. Erasov. – М. : Aspekt Press, 1996. – 590 s.
6. Kon Y. S. Rebenok y obshhestvo / Y. S. Kon. – М. : Nauka, 1988. – 270 s.
7. Konceptual'ni zasady rozvytku pedagogichnoi' osvity Ukrai'ny ta i'i' integracii' v Jevropejs'kyj osvitnij prostir / Zatverdzheno nakazom MON № 998 vid 31.12.2004 r. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/3145/.
8. Konceptcija nacional'nogo vyhovannja students'koi' molodi // Osvita i upravlinnja. – 2009. – Tom 12, № 2. – S. 80–82.
9. Lavrychenko N. M. Pedagogika socializacii' : jevropejs'ki abrysy / N. M. Lavrychenko. – К. : ViRA INSAJT, 2000. – 444 s.
10. Markov Y. P. Otechestvennaja kul'tura kak predmet kul'turology / Y. P. Markov. – SPb. : Pyter, 1996. – 218 s.
11. Pavlovs'kyj V. V. Osnovy juventologii' : naukova monografija / Valerij Volodymyrovych Pavlovs'kyj – К. : Dakor, KNT, 2007. – 238 s.
12. Filosofija / za red. G. A. Zai'chenka, V. M. Sagatovs'kogo, I. I. Kal'nogo, V. I. Danylenka. – К. : Vyshha shkola, 1995. – 455 s.
13. Franko I. Odvertij lyst do gal[yc'koi'] ukrai'ns'koi' molodezhi / Ivan Franko // Zibr. tv. u 50-ty t. – Т. 45. Filofs'ki praci. – К. : Naukova dumka, 1986. – S. 401–409.
14. Franko I. Poza mezhamy mozhlyvogo / Ivan Franko // Zibr. tv. u 50-ty t. – Т.45. Filofs'ki praci. – К. : Naukova dumka, 1986. – S. 276–284.
15. Budnyk O. Ethnic socialization of personality: space of family educational traditions of the XXI-th century / O. Budnyk // Wychowanie u początku XXI wieku / Praca zbiorowa pod redakcją: Ks. prof. dr hab. Jana Zimnego, Dra Romana Króla. – Stalowa Wola – Kijów – Ružomberok, 2012. – S. 235–245.
16. Parsons T. Social Systems and the Evolution of Action Theory. – N. Y. : Free Press, 1977.

Будник Елена. *Теоретические основы этнической социализации будущих учителей в условиях высшего учебного заведения.* В статье определена сущность этнической социализации личности в педагогическом контексте и освещены теоретические основы ее эффективной реализации в процессе профессиональной подготовки будущих учителей в высшей школе Украины. Подаются модели взаимодействия между представителями различных культур, характеризуется феномен социализации в контексте категорий культуры. Воспитание будущих специалистов в условиях вуза рассматривается в контексте социализации как процесса

становлення человека – представителя определенного этноса – через интериоризацию социокультурных ценностей народа.

Обосновывается, что в процессе этнической социализации в педагогическом вузе важными задачами являются максимальный учет природных способностей личности студента, его этнопсихологических и индивидуальных особенностей, познавательных интересов; направление на изучение прежде всего собственного исторического опыта для развития высокой гражданской культуры; ориентация на принципы демократии в организации образовательной деятельности на национальной почве; сочетание родственных и региональных национальных традиций, обычаев и обрядов для наполнения жизненного пространства элементами духовности; формирование готовности будущих учителей к профессиональной деятельности в поликультурной среде, умений решать и предотвращать межэтнические конфликты и т. п.

Ключевые слова: этническая социализация, межэтническая социализация, высшее образование, будущие педагоги, национальный воспитательный идеал, профессионально-педагогическая подготовка, семейное воспитание, педагогические традиции семьи, этновоспитательное пространство, этнокультурная идентификация.

Budnik Olena. Theoretical Foundations Etno Socialgas Maybeth Uchitelu in Umovy Visago of the Mortgage. The article throws the light upon the essence of ethnic socialization of personality in pedagogical context and theoretical basis of its effective realization in the process of professional training of future teachers in high school of Ukraine. The presented models of interaction between representatives of different cultures, is characterized by the phenomenon of socialization in the context of categories of culture. Education of future specialists in conditions of the University the author examines in the context of socialization as the process of becoming a man-the representative of a certain ethnic group through interiorizing socio-cultural values of the people.

It is proved that in the process of ethnic socialization in pedagogical higher education institution are important goals: maximum consideration of the natural abilities of the individual student, his ethno-psychological and individual characteristics, cognitive interests; the focus on primarily our own experience for development of high civic culture; the focus on democratic principles in the organization of educational activities on a national basis; the reconciliation of family and regional and national traditions, customs and rituals to fill the living space with elements of spirituality; the formation of readiness of future teachers to professional activity in multicultural environment, ability to solve and prevent ethnic conflicts and the like.

Key words: ethnic socialization, interethnic socialization, high school, high education, future teachers, national model of upbringing, professional-pedagogical training, family educational, family pedagogical traditions, ethnic educational space, ethnocultural identification.

УДК 373.2-057.87

Олександра Ємчик

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Діагностика рівня розвитку компонентів творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти в процесі професійної підготовки

У статті досліджено проблему діагностики творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти, яка здійснювалася в процесі професійної підготовки в магістратурі за розробленою системою критеріїв і показників, що відображають основні компоненти означеного феномену. Аналіз результатів вивчення сутності та складників творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти зумовив визначення рівнів розвитку творчого потенціалу: репродуктивний (низький), адаптивний (середній) й інноваційно-творчий (високий).

Ключові слова: творчий потенціал магістра дошкільної освіти, компоненти творчого потенціалу, методики діагностики творчого потенціалу, рівні розвитку творчого потенціалу.

Постановка наукової проблеми та її значення. Стрімкий розвиток сучасного суспільства, зумовлений технічними, інформаційними процесами, накладає відбиток на розвиток усіх сфер життєдіяльності людини. Найбільш вагомими за таких умов будуть зміни в галузі освіти, оскільки саме вона є початковою ланкою в підготовці людини до життя. Ураховуючи сучасні обставини, щоб улитися до соціуму, особистості потрібно стати активним його учасником, адже тільки людина, котра перебуває в постійному русі, спроможна адаптуватися до щоденних змін. У такому випадку колосальну відповідальність покладено саме на педагогів, особливо у сфері дошкільної освіти як фахівців найпершого етапу освіти, від роботи яких залежить подальша доля наступного покоління.